

Голові Спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.063 Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
із розгляду та захисту дисертації на здобуття
ступеня доктора філософії
КОПАНЧУКУ Володимирі Олександровичу

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора економічних наук, доктора наук з державного управління, професора ГРИЦИШЕНА Дмитрія Олександровича на дисертацію МАРТИНЮКА Олександра Васильовича на тему:
«Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Питання безпеки державного кордону постає як один із ключових викликів для національного і міжнародного права в умовах збройної агресії РФ проти України. З огляду на грубе порушення росією принципів суверенітету, територіальної цілісності та основних положень Статуту ООН, особливого значення набувають завдання з оновлення нормативно-правового забезпечення, аналізу поточного стану та виявлення проблем державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період, а також пошуку напрямів її модернізації з урахуванням європейських стандартів та безпекових підходів.

Актуальність теми підтверджується і зв'язком роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова за темами: «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів

публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи МАРТИНЮКА Олександра Васильовича, дозволяє зробити висновок про змістовність та логічність побудови викладеного матеріалу, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і пропозицій, які сформульовані дисертантом самостійно, характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок у розв'язання важливої наукової проблеми, пов'язаної з обґрунтуванням теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій з питань формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки державного кордону.

Достовірність проведеного дослідження зумовлена широким використанням загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема діалектичного, абстрактно-логічного, економіко-статистичного, гіпотетико-дедуктивного, декомпозиційного, а також ретроспективного аналізу й функціонального підходу до розв'язання окресленої наукової проблеми.

Грунтовність одержаних наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується значним переліком використаних джерел (268 найменувань), обсягом проаналізованих теоретичних та емпіричних даних, використанням методологічного інструментарію досліджень, широким спектром публікацій за темою дисертаційної роботи (4 статті) та обговоренням отриманих результатів на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях (6 тез доповідей).

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Наукова новизна отриманих результатів

дослідження визначається особистим внеском автора у вирішення актуального завдання в галузі публічного управління та адміністрування, що полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні державного регулювання безпеки державного кордону України в умовах геополітичних загроз та розробці на цій основі практичних рекомендацій щодо його вдосконалення, яка конкретизована у таких положеннях:

уперше:

- запропоновано створення Єдиної системи взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки у сфері безпеки державного кордону, тобто цифрової платформи, основною метою якої буде налагодження комунікаційної та інформаційної взаємодії між залученими інститутами та органами влади у сфері безпеки державного кордону, де пріоритетом буде використання сучасних інтелектуальних алгоритмів на базі штучного інтелекту;

- обґрунтовано необхідність внесення змін до Закону України «Про оборону України» та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» шляхом доповнення регламентованих категорій визначенням категорії «стан війни» та «воєнний час» з метою унормування основних понять, застосовуваних у Конституції України та відповідних законах України;

удосконалено:

- принципи державної політики у сфері безпеки державного кордону в особливий період, серед яких принципи адаптаційної безпеки, стратегічної стійкості, динамічної координації, цифрового суверенітету, проактивного стримування, екологічного стратегування;

- шляхи модернізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період, зокрема удосконалення нормативно-правового забезпечення врегулювання питання інтегрованого управління державним кордоном у зв'язку з появою нових викликів та загроз шляхом оновлення концептуального документу у сфері безпеки державного кордону – Стратегії національної безпеки України – та прийняття єдиного Закону України «Про інтегроване управління державним кордоном України»;

узгодження повноважень між ЗСУ та іншими силовими відомствами; впровадження кримінальної розвідки як прямої діяльності суб'єктів забезпечення безпеки державного кордону; посилення координації дій між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону України та своєчасне реагування на сучасні виклики та загрози; посилення взаємодії між бенефіціарами в контексті участі в міжнародних грантових програмах;

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки публічного управління, зокрема запропоновано визначення понять «безпека державного кордону в особливий період», «державна політика у сфері безпеки державного кордону в особливий період», «управління у сфері безпеки державного кордону», «державне управління у сфері безпеки державного кордону в особливий період»;

- систематизація викликів та загроз сфері безпеки державного кордону України, що прямо або опосередковано шкодять/можуть зашкодити цілісності й недоторканості державного кордону України.

Заслуговує на увагу науковий інтерес Мартинюка О. В. до інших актуальних, відкритих до наукових дискусій проблем, що мають місце в сучасній науці публічного управління.

Аналіз структури та змісту дисертації. Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог. Зміст дисертації повністю розкриває поставлену мету та завдання дослідження. Викладення роботи здійснено в чіткій логічній послідовності, що відповідає завданням дослідження. Науковим положенням, викладеним у дисертації, притаманні логічність і повнота. Отримані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими та практично значущими, ґрунтуються на результатах власних авторських досліджень.

Загалом, дисертаційна робота, подана на захист, написана у науковому стилі, а результати дослідження підтверджують висновки, які були сформульовані в дисертації. У роботі успішно поєднуються теоретичні

узагальнення та практичні аспекти розв'язання поставленого завдання, яке полягає у виявленні ключових викликів та загроз у сфері безпеки державного кордону України в умовах геополітичних загроз з урахуванням особливостей воєнного стану в Україні та визначенні пріоритетних напрямів подальшого удосконалення державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в можливості їхнього використання для підвищення ефективності управлінських процесів у сфері охорони державного кордону. Основні положення та висновки роботи були апробовані й впроваджені в діяльність 94 прикордонного загону Державної прикордонної служби України (довідка про впровадження від 08.04.2025 року №04.4/49725-Вн), а також Департаменту з питань оборонної роботи та цивільного захисту Хмельницької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 29.04.2025 р.). Основні теоретичні та методологічні положення дослідження використовуються в освітньому процесі Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова при викладанні таких дисциплін як «Національна та громадська безпека», «Менеджмент в органах публічного управління», «Політика європейської інтеграції», «Інституціональне забезпечення в органах публічного управління», «Публічне управління та адміністрування: теорія, методологія, історія», «Концептуальні та правові засади забезпечення національної безпеки» для здобувачів напряму підготовки 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» (довідка про впровадження від 08.04.2025 р.).

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 10 наукових працях, зокрема 4 статті у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 тез доповідей у матеріалах міжнародних та

всеукраїнських науково-практичних конференцій. Вивчення публікацій автора дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок про їх відповідність вимогам щодо кількості, змісту і достатньої повноти відображення результатів наукового дослідження.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Структура роботи та її обсяг відповідають вимогам МОН України щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота включає анотацію українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки до них, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Робота є чітко структурованою, зміст кожного розділу розкриває поставлені завдання. Таблиці, рисунки, додатки візуалізують перебіг виконання завдань дослідження.

Висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Під час вивчення матеріалів дисертації та аналізу наукових публікацій не було виявлено ознак порушення академічної доброчесності, а саме: академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації результатів дослідження. Дисертаційна робота Мартинюка О.В. є самостійною та оригінальною працею, яка не містить ознак порушення академічної доброчесності.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту.

Поряд з безперечно важливими науковими здобутками, позитивною оцінкою змісту і оформлення дисертаційної роботи слід звернути увагу на окремі дискусійні положення, зокрема:

1. Дисертантом запропонована і концептуально обґрунтована ідея створення Єдиної системи взаємодії між суб'єктами забезпечення безпеки державного кордону на основі цифрової платформи з використанням інтелектуальних алгоритмів штучного інтелекту (п.3.3), що безумовно є інноваційним підходом до підвищення рівня інформаційно-аналітичного супроводу управлінських рішень у сфері прикордонної безпеки. Проте вважаємо, що автору слід було б конкретизувати шляхи інтеграції цієї платформи з уже наявними системами прикордонного контролю.

2. Уточнення принципів державної політики у сфері прикордонної безпеки в особливий період, зокрема адаптаційної безпеки, стратегічної стійкості тощо, є вагомим внеском дисертанта у розвиток нормативно-правового підґрунтя публічного управління у кризових умовах. Однак, варто зауважити, що у дисертаційному дослідженні механізми впровадження цих принципів в управлінську практику описано недостатньо чітко, що може певною мірою ускладнити цей процес.

3. Позитивно оцінюючи спробу автора поглибити категоріальний апарат шляхом уточнення понять, варто відмітити, що деякі терміни, зокрема «безпека державного кордону в особливий період», не мають достатньої операціоналізації, подані занадто узагальнено, що ускладнює їх використання як інструментів публічного управління.

Водночас слід зауважити, що вказані недоліки та дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження і не зменшують його теоретичного й практичного значення.

Загальний висновок щодо оцінки дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота Мартинюка О. В на тему: «Модернізація державної політики у сфері безпеки державного кордону України в особливий період» є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею. За змістовними та формальними ознаками відповідає вимогам МОН України, зокрема «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із подальшими змінами), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017

року № 40 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції 12 України 03 лютого 2017 року за № 155/30023, а її автор – Мартинюк Олександр Васильович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук,

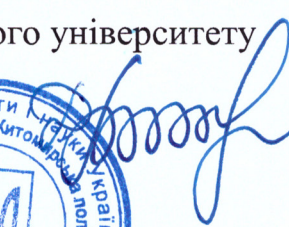
доктор наук з державного управління, професор,

проректор з науково-педагогічної роботи та

інноваційного розвитку Державного університету

«Житомирська політехніка»

 Димитрій ГРИЦИШЕН